

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1387
Warszawa, 3 czerwca 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Zbigniewa Ziejewskiego.

(-) Władysław Bartoszewski; (-) Paweł Bejda; (-) Marek Biernacki; (-) Adam Dziędzic; (-) Andrzej Grzyb; (-) Henryk Kiepus; (-) Agnieszka Maria Kłopotek; (-) Stefan Krajewski; (-) Radosław Lubczyk; (-) Mirosław Maliszewski; (-) Urszula Nowogórska; (-) Mirosław Adam Orliński; (-) Urszula Paśławska; (-) Krzysztof Paszyk; (-) Michał Pyrzyk; (-) Ireneusz Raś; (-) Wiesław Różyński; (-) Jarosław Rzepa; (-) Tadeusz Samborski; (-) Marek Sawicki; (-) Czesław Siekierski; (-) Henryk Smolarz; (-) Zbigniew Sosnowski; (-) Magdalena Sroka; (-) Jacek Tomczak; (-) Stanisław Tomczyszyn; (-) Piotr Zgorzelski; (-) Zbigniew Ziejewski; (-) Jolanta Zięba-Gzik; (-) Bożena Żelazowska.

USTAWA

z dnia2025 r.

o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw

Art. 1

W ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) wprowadza się następujące zmiany:

1) tytuł rozdziału 10 otrzymuje brzmienie:

„10. ODSZKODOWANIA ZA SZKODY OD NIEKTÓRYCH ZWIERZĄT
CHRONIONYCH I NIEKTÓRYCH PTAKÓW”;

2) w art. 126 w ust. 1 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6-11 w brzmieniu:

„6) kormorana (*Phalacrocorax carbo*);

7) żurawia (*Grus grus*);

8) gęsi: gęś gęgawę (*Anser anser*), gęś zbożową (*Anser fabalis*), gęś krótkodziobą (*Anser brachyrhynchus*), gęś białoczelną (*Anser albifrons*), gęś tundrową (*Anser serrirostris*), gęś małą (*Anser erythropus*);

9) łabędzie: łabędzia niemego (*Cygnus olor*), łabędzia czarnodziobego (*Cygnus columbianus*), łabędzia krzykliwego (*Cygnus cygnus*);

10) kruką (*Corvus corax*);

11) czapłę siwą (*Ardea cinerea*).”;

3) w art. 126 uchyla się ust. 2;

4) w art. 126 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1 pkt 1-5, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarze parku narodowego dyrektor tego parku.”;

5) w art. 126 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Oględzin i szacowania szkód, o których mowa w ust. 1 pkt 6-11, a także ustalania

wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.”;

6) w art. 126 w ust. 6 w pkt 3 uchyla się lit. d;

7) w art. 126 w ust. 11 skreśla się wyraz „rzeczywistej”.

Art. 2

W ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183.) w art. 5 w ust. 1 w pkt 19 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 20 w brzmieniu:

„20) udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wyrządzanych szkód, o których mowa w art. 126 ust. 1 pkt 6-11 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940 oraz z 2025 r. poz. ...) w przypadku, gdy wystąpiły w uprawach na gruntach rolnych lub na gruntach pod stawami rybnymi.”.

Art. 3

W ustawie z dnia z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 76.) w art. 4 w ust. 2 w pkt 13 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 14 w brzmieniu:

„14) biorą udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wyrządzanych szkód, o których mowa w art. 126 ust. 1 pkt 6-11 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940 oraz z 2025 r. poz. ...), w przypadku, gdy wystąpiły w uprawach na gruntach rolnych lub na gruntach pod stawami rybnymi.”.

Art. 4

W ustawie z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) w art. 9 w ust. 2 w pkt 26 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 27 w brzmieniu:

„27) wykonanie oględzin oraz szacowanie szkód, o których mowa w art. 126 ust. 1 pkt 6-11 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940 oraz z 2025 r. poz. ...), a także ustalanie wysokości odszkodowania i jego wypłaty za te szkody.”.

Art. 5

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Cel i potrzeba oraz rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Proponowany projekt ustawy ma na celu dokonanie zmian w ustawie o ochronie przyrody, uzupełniając obowiązujące przepisy o odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone działalnością gatunków będących pod ochroną, poprzez rozszerzenie zakresu o kategorię ptactwa tj. dzikie gęsi, żurawie, łabędzie i kruki w uprawach na gruntach ornych oraz kormorana i czapłę siwą na gruntach pod stawami hodowlanymi. Większość ww. gatunków ptaków jest chroniona. Wśród wymienionych gatunków gęsi są trzy gatunki łowne: gęś gęgawa, gęś zbożowa, gęś białoczelna, niemniej jednak w praktyce trudno jest rozróżnić, który konkretnie gatunek gęsi wyrządził szkodę.

Niniejszy projekt ustawy pozwoli na wypłatę odszkodowań lub rekompensat za szkody powodowane przez wszystkie te gatunki ptaków, które w największym stopniu dokonują szkód na gruntach rolnych, w szczególności w zasiewach kukurydzy, zbóż ozimych, zbóż jarych, rzepaku i innych oraz w obsadzie stawów hodowlanych.

W obecnym stanie prawnym brakuje regulacji umożliwiających wypłaty tego typu odszkodowań.

Aktualnie normy prawne obciążające Skarb Państwa lub dzierżawcę bądź zarządcę obwodu łowieckiego w zakresie odszkodowań za szkody wyrządzone przez zwierzęta będące pod ochroną, zostały zawarte w art. 126 ust. 1 pkt 1-5 ustawy o ochronie przyrody oraz w art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 (Dz. U. 1995 Nr 147 poz. 713). Obowiązujące przepisy odnoszą się jedynie do żubrów, wilków, rysi, niedźwiedzi i bobrów – zawartych w art. 126 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody oraz do dzików, łosi, jeleni, danieli i saren zakwalifikowanych w ustawie Prawo łowieckie, nie uwzględniając ptactwa.

W ostatnim czasie rolnicy coraz częściej borykają się z problemem szkód wyrządzonych w uprawach rolnych i stawach hodowlanych przez ptaki, których populacja stale rośnie, ponosząc liczne straty, za które nie przysługuje im żadne odszkodowanie z uwagi na brak uwzględnienia niektórych ptaków, jako gatunków za które odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa. Ptaki osiadając na uprawianych gruntach często doszczętnie wyniszczają uprawę wydziobując zasiane ziarno bądź wybierając młode rośliny po wschodach. Stado ptaków może liczyć nawet kilkaset osobników, w efekcie ich wizyty na polu wiążą się najczęściej z potrzebą dokonywania nowych zasiewów i ponoszeniem po raz drugi nakładów na nasiona i związane z tym prace polowe. Dodatkowo, nawet, jeśli rolnik ponownie zasieje zniszczoną uprawę lub posieje gatunek inny niż uszkodzony przez ptaki, często plon z takiej uprawy jest dużo niższy, co w

rezultacie powoduje dalsze straty rolnika. Na dzień dzisiejszy jedynym, jednocześnie mało skutecznym sposobem próby ochrony plonów przed szkodami jest odstraszenie, na przykład metodą hukową, albo przez puszczenie nagrań odgłosów naturalnych wrogów ptaków, na co jednak wymagane jest zezwolenie w przypadku chronionych ptaków.

Mając na uwadze, ciężką pracę rolników, którzy utrzymują bezpieczeństwo żywnościowe w kraju, zasadne jest wprowadzenie regulacji, umożliwiającej wypłaty odszkodowań lub rekompensat za szkody powodowane przez ptactwo, tak aby rolnik nie ponosił kosztów utrzymania zwierząt dziko żyjących, żerujących na jego uprawach i stawach hodowlanych.

Co roku przylatuje do Polski około 60 tysięcy kormoranów, które zakładają tu gniazda, a w każdym w nich wykluwają się średnio dwa pisklęta. To oznacza, że pod koniec sezonu lęgowego czyli około lipca mamy w Polsce około 120 tysięcy ptaków, które tu żerują. Każdy z nich zje około 400 gramów ryb, bo żywi się tylko rybami – również tymi cennymi – jak węgorz, sandacz, szczupak czy lin.

Instytut Rybactwa Śródlądowego wyliczył, że kormorany żerujące na jeziorach północno-wschodniej Polski zjadają łącznie co roku blisko 1,2 tys. ton ryb. Na kormorany przypada ok. 80 proc. ryb zjadanych przez wszystkie zwierzęta drapieżne. To więcej niż odławiają na tym terenie zawodowi rybacy (ok. 1 tys. ton).

Dodanie do art. 126 ust. 1 punktów 6-11 ustawy o ochronie przyrody, umożliwi rolnikom korzystanie z mechanizmu rekompensaty za ponoszone straty w uprawach i stawach hodowlanych spowodowane szkodliwą działalnością dzikiego ptactwa.

W celu zapewnienia skutecznej ochrony funkcjonowania gospodarstw rolnych i rybackich szczególnie dotkniętych szkodami powodowanymi przez ptaki, w niniejszym projekcie ustawy proponuje się aby oględzin w szacowania szkód a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty wykonywał dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) właściwy ze względu na miejsce występowania szkód.

Dodatkowo w niniejszym projekcie zaproponowano zmiany istniejących przepisów w zakresie funkcjonujących teraz ograniczeń w wypłacie odszkodowań za szkody powodowane przez zwierzęta chronione wymienione w art. 126 (wilka, niedźwiedzia, rysia, żubra i bobra). Zaproponowano uchylenie przepisu (ust. 2 w art. 126), który stanowi, że odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzęta wymienione w art. 126 ust. 1 ustawy nie obejmuje utraconych korzyści. Obowiązujące obecnie zasady wypłaty odszkodowań pokrywają jedynie bezpośrednie straty, czyli np. wartość utraconego zwierzęcia, nie uwzględniając jednak utraconych dochodów, co ma szczególne znaczenie w przypadku hodowli bydła mlecznego. W takiej produkcji każde zagryzienie krowy przez wilki oznacza

natychmiastową utratę źródła dochodu z mleka, co bezpośrednio wpływa na rentowność gospodarstwa – a nierzadko prowadzi wręcz do jej braku. Odszkodowanie nie rekompensuje bowiem przychodów, które mogłyby zostać uzyskane ze sprzedaży mleka w kolejnych miesiącach. Tymczasem nawet strata jednej sztuki bydła mlecznego może oznaczać poważne konsekwencje ekonomiczne dla gospodarstwa, których nie pokrywają obecne mechanizmy rekompensaty.

Dodatkowo zaproponowano zniesienie ograniczenia w wypłacie odszkodowań za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich. Obecnie odszkodowanie nie przysługuje, jeśli zwierzęta zostały pozostawione bez bezpośredniego nadzoru w godzinach nocnych – od zachodu do wschodu słońca. Taki zapis jest wyjątkowo niekorzystny dla rolników, ponieważ nocna opieka nad zwierzętami jest w praktyce bardzo trudna, a często wręcz niemożliwa, zwłaszcza w systemach otwartego chowu. Należy również uwzględnić wymagania dotyczące dobrostanu zwierząt, które zachęcają rolników do zapewnienia im dostępu do pastwiska przez co najmniej 6 godzin dziennie, przez 120 dni w sezonie pastwiskowym (od 1 kwietnia do 30 września). W praktyce oznacza to, że w okresie wypasu – szczególnie w przypadku bydła – zwierzęta przebywają na pastwiskach przez całą dobę. W związku z tym zaproponowano zmianę art. 126 ust. 6 pkt 3 (uchylenie lit. c), która umożliwi wypłatę odszkodowania również w sytuacjach, gdy do szkody doszło nocą, a zwierzęta znajdowały się na pastwisku bez bezpośredniego nadzoru. Ponadto w projektowanej ustawie zaproponowano zmianę ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o izbach rolniczych. Zmiana ta jest podyktowana formalnym rozszerzeniem zadań izb rolniczych w zakresie udziału w dokonywaniu oględzin i potwierdzenia wyrządzanych szkód przez dzikie gęsi, żurawie, łabędzie, kruki, kormorany oraz czapłę siwą.

Podobnie zaproponowano zmianę ustawy z dnia 22 października 2004 roku o jednostkach doradztwa rolniczego, zgodnie z którą zadania wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego rozszerzono o udział w dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód wyrządzanych przez dzikie gęsi, żurawie, łabędzie, kruki, kormorany i czapłę siwą.

Dodatkowo zaproponowano zmianę ustawy z dnia 10 lutego 2017 roku o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa. Wprowadzenie zmiany związane jest z rozszerzeniem zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie której będzie mógł wykonywać zadania w zakresie realizacji przyznawania i wypłaty rekompensat za szkody wyrządzone przez ptaki, o których mowa w niniejszym projekcie ustawy.

Projekt ustawy powoduje konieczność zmiany aktu wykonawczego wydanego obecnie na podstawie art. 126 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody.

W tym akcie doprecyzowany będzie tryb postępowania przy szacowaniu szkód oraz sposób wypłaty odszkodowań za szkody m.in. wyrządzane przez ptaki, a także wzory dokumentów dotyczących szacowania szkód i wyliczania odszkodowań oraz terminy zgłoszenia i szacowania szkody.

W akcie tym będzie doprecyzowane, również że wniosek o wypłatę odszkodowania za szkody od ptaków składany będzie do dyrektora oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) właściwego ze względu na miejsce występowania tych szkód. Mając na celu potrzebę uproszczenia poszkodowanemu procesowi wnioskowania, umożliwi się złożenie wniosku również za pośrednictwem doradcy rolniczego (ODR), który przekaze wniosek do dyrektora oddziału terenowego KOWR. W przypadku szkód wyrządzanych przez ptaki roślinożerne (dzikie gęsi, żurawie, łabędzie, kruki) oraz kormorany i czapłę siwą proponuje się aby oględzin i szacowania szkód, dokonywał zespół w składzie:

- 1- przedstawiciel dyrektora oddziału terenowego KOWR,
- 2- przedstawiciel wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego,
- 3- przedstawiciel izby rolniczej,
- 4- poszkodowany.

Dzięki ekspertom z zakresu rolnictwa możliwe będzie prawidłowe stwierdzenie, w którym stadium rozwoju danego rodzaju uprawy powstała szkoda oraz dokonane zostanie komisyjne potwierdzenie, że szkoda została spowodowana przez przynajmniej jeden z gatunków ptaków spośród dzikich gęsi, żurawi, łabędzi i kruka. Określony zostanie również szacunkowy proces zniszczenia uprawy na uszkodzonym obszarze. Podstawą do oszacowania procentu uszkodzeń będzie mogło być porównywanie punktów kontrolnych ze zniszczeniami do stanu uprawy w wytypowanym wzorcu bez zniszczeń (w tzw. punkcie porównawczym) wykazującym średni poziom rozwoju danego rodzaju uprawy. Punkt porównawczy, jako wzorzec, na bazie którego będzie mógł być dokonywany szacunek szkody powinien znajdować się na tym samym polu lub pobliskim łanie. W zależności od szacunkowej powierzchni zniszczeń będzie ustalona liczba punktów kontrolnych. W wyniku oględzin zostanie sporządzony protokół, który będzie podstawą do naliczenia i wypłaty odszkodowania. W oparciu o zgromadzone dane w ww. protokole ustali się wysokość rekompensaty biorąc pod uwagę:

- 1- stawkę ryczałtową określoną w akcie wykonawczym do ustawy,
- 2- procentowe wskaźniki korygujące w zależności od okresu, w którym wystąpiły te szkody,

3- procentowy poziom zniszczeń.

W przypadku kormorana z uwagi na charakter wyrządzanych szkód konieczne jest uzależnienie wypłaty rekompensat od obszarów jego gniazdowania w okresie lęgowym i przebywania w okresie pozalęgowym. Miejsce występowania kormorana na gruntach pod stawami hodowlanymi w okresie lęgowym i pozalęgowym oraz liczebności tych ptaków w tych dwóch okresach będą określane przez ministra właściwego dla środowiska. W przypadku populacji lęgowej zostaną zidentyfikowane znane kolonie kormorana i corocznie aktualizowana będzie informacja o liczbie par lęgowych w każdej tych kolonii. Natomiast dla populacji pozalęgowej kormorana zostanie dokonany podział kraju na dwie grupy obejmujące regiony w zależności od szacunkowej liczebności kormoranów w tym okresie (grupa I i II obejmująca odpowiednio do 5 % i co najmniej 5% populacji poza lęgowej). W przypadku szkód powodowanych przez kormorana w okresie lęgowym podstawą wypłaty rekompensat będzie położenie stawów, w wyznaczonym rozporządzeniem, promieniu na przykład (do 30 km) od ustalonego środka kolonii lęgowej kormorana i liczby par lęgowych w danej kolonii. Kolonie takie istotnie oddziałują w wyżej wymienionym promieniu, tym silniej im więcej par lęgowych znajduje się w takiej kolonii. Wysokość rekompensaty uzależniona będzie także od położenia stawów hodowlanych w określonym powiecie przynależnym do jednej z dwóch wyznaczonych grup regionów.

W przypadku szkody wyrządzonej przez dzikie gęsi, żurawie, łabędzie, kruki w akcie wykonawczym zostaną uszczegółowione przepisy wskazujące na tryb postępowania przy dokonywaniu oględzin i potwierdzeniu wystąpienia szkód, w tym szczegółowy zakres oględzin oraz sposób i terminy ich dokonywania, a także szczegółowy zakres protokołu.

W akcie wykonawczym zostaną określone również wymagania dotyczące wniosku o przyznanie i wypłatę rekompensaty oraz termin jego złożenia, sposób ustalania wysokości rekompensaty, sposób i termin wypłaty rekompensat oraz ryczałtowe stawki rekompensat w przeliczeniu na hektar powierzchni objętej szkodą (w przypadku dzikich gęsi, żurawia, łabędzi i kruka) lub z uwzględnieniem liczby par lęgowych w koloniach oraz liczebności populacji pozalęgowej (w przypadku kormorana i czapli siwej).

Dyrektor oddziału terenowego KOWR właściwy ze względu na wystąpienie szkód wyrządzonych przez ptaki będzie ustalał wysokość rekompensaty w drodze decyzji administracyjnej.

Informacja o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej

Przepisy projektowanej ustawy nie są sprzeczne z prawem Unii Europejskiej.

Skutki finansowe dla budżetu państwa

Precyzyjne określenie skutków finansowych dla budżetu państw jest trudne do oszacowania ze względu na brak wystarczającej ilości danych potrzebnych do ustalenia odszkodowania. Biorąc pod uwagę ilość i jakość strat, które powodują corocznie kormorany, czapłę siwą, żurawie, dzikie gęsi, łabędzie oraz kruki można przyjąć, że wartość odszkodowań wyniesie ok 59-72 milionów złotych rocznie.

Projekt nie powoduje powstania skutków finansowych w budżetach jednostek samorządu terytorialnego.

Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został pozytywnie zaopiniowany przez wojewódzkie izby rolnicze. Środowisko rolnicze oczekuje zmian w polskim systemie prawnym, wprowadzających gwarancję odszkodowania dla tej grupy społecznej za ponoszone straty w uprawach i stawach hodowlanych wyrządzone przez dzikie zwierzęta.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR)
projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz o zmianie niektórych innych ustaw

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Zbigniew Ziejewski

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

1. Zidentyfikowany problem:

Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, nie przewidują mechanizmu rekompensat za szkody wyrządzane przez niektóre gatunki ptaków objętych ochroną gatunkową, pomimo ich rosnącego negatywnego wpływu na działalność rolniczą i rybacką. Dotyczy to m.in. kormorana czarnego (*Phalacrocorax carbo*), żurawia (*Grus grus*), dzikich gęsi z rodzaju *Anser*, łabędzi (*Cygnus* spp.), kruka (*Corvus corax*) i czapli siwej (*Ardea cinerea*).

W przypadku kormorana czarnego szkody występują przede wszystkim na stawach hodowlanych, gdzie ptaki te powodują wymierne straty ekonomiczne poprzez intensywne żerowanie na rybach, w tym gatunkach gospodarczo cennych (np. sandacz, szczupak). Szacowana dzienna dawka pokarmowa dorosłego kormorana to średnio 400-600 g ryb, a w przypadku licznych kolonii straty te mogą przekraczać setki ton biomasy ryb w skali sezonu, co dokumentują badania prowadzone m.in. na Warmii i Mazurach.

W odniesieniu do gatunków ptaków roślinożernych (żurawie, gęsi, łabędzie), szkody powstają w szczególności w uprawach kukurydzy i zbóż. Straty mają charakter punktowy, placowy lub mozaikowy i często kwalifikują całe obszary do ponownego obsiewu. Szczególnie duże szkody występują wczesną wiosną, gdy ptaki żerują na siewkach lub wschodzących roślinach. Obecne rozwiązania prawne nie przewidują rekompensaty za tego rodzaju szkody, mimo że skala problemu została wielokrotnie udokumentowana przez instytuty badawcze oraz samych producentów rolnych.

Ponadto obowiązujące przepisy dotyczące wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzane przez zwierzęta chronione (tj. wilka, niedźwiedzia, rysia, żubr czy bobra) nie uwzględniają utraconych korzyści – Skarb Państwa odpowiada wyłącznie za bezpośrednie straty. W praktyce oznacza to, że rolnicy, zwłaszcza

prowadzący hodowlę bydła mlecznego, nie otrzymują rekompensaty za dochód utracony wskutek np. zagryzienia krowy przez drapieżnika. Tymczasem takie zdarzenie prowadzi do natychmiastowej i trwałej utraty źródła przychodu z mleka, co znacząco wpływa na rentowność gospodarstwa. Brak odszkodowania za utracone korzyści stanowi realny i poważny problem ekonomiczny, szczególnie w małych i średnich gospodarstwach.

Obecne przepisy wykluczają wypłatę odszkodowania, jeśli szkoda w pogłowie zwierząt gospodarskich (np. bydła) została wyrządzona nocą, gdy zwierzęta przebywały na pastwisku bez bezpośredniego nadzoru. Taki wymóg jest nierealny do spełnienia w systemie otwartego chowu i stoi w sprzeczności z obowiązkiem zapewnienia zwierzętom odpowiednich warunków wypasu. Skutkuje to brakiem wsparcia dla rolników w sytuacjach realnych strat, mimo spełniania standardów dobrostanu zwierząt.

2. Proponowane rozwiązania:

Projekt ustawy wprowadza zmiany w ustawie o ochronie przyrody oraz w trzech innych ustawach sektorowych (o izbach rolniczych, o jednostkach doradztwa rolniczego oraz o KOWR), mające na celu:

- dodanie do katalogu gatunków, za których szkody przysługuje rekompensata, wskazanych ptaków (art. 126 ust. 1 pkt 6–11);
- podmiotu odpowiedzialnego za szacowanie i wypłatę odszkodowań (dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa);
- zapewnienie udziału izb rolniczych oraz jednostek doradztwa rolniczego w procesie potwierdzania i dokumentowania szkód wyrządzanych przez ptaki;
- przygotowanie podstaw prawnych dla zmiany rozporządzenia określającego tryb, sposób i stawki odszkodowania
- zniesienie ograniczenia wykluczającego wypłatę odszkodowania za szkody wyrządzone przez drapieżniki nocą, gdy zwierzęta hodowlane przebywają bez bezpośredniego nadzoru
- umożliwienie wypłaty odszkodowań również za utracone korzyści, tj. np. dochód ze sprzedaży mleka.

3. Skutki braku zmian:

Brak wprowadzenia adekwatnego i skutecznego mechanizmu odszkodowawczego utrzyma stan nierównowagi między wymogami ochrony przyrody a interesem publicznym w postaci zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego, racjonalnej gospodarki rybackiej oraz stabilności ekonomicznej rolników i rybaków.

Długofalowo może to prowadzić do:

- wzrostu konfliktów między użytkownikami gruntów a organami ochrony środowiska,
- zwiększenia przypadków nielegalnych działań względem chronionych gatunków m.in ptaków (np. odstrzałów),

- rezygnacji z prowadzenia działalności gospodarczej na terenach szczególnie narażonych na presję ze strony dzikich zwierząt w tym ptaków,
- braku danych i niemożności szacowania strat na potrzeby polityki publicznej i planowania działań ochronnych.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

☒ Tak

☐ Nie

W toku prac koncepcyjnych nad rozwiązaniem problemu szkód wyrządzanych przez ptaki w gospodarce rolnej i rybackiej, analizowano kilka możliwych wariantów działań legislacyjnych i instytucjonalnych. Poniżej przedstawiono główne kierunki alternatywne, które były rozważane:

1. Pozostawienie stanu prawnego bez zmian - rozważano utrzymanie dotychczasowego stanu prawnego, zgodnie z którym odszkodowania przysługują jedynie za szkody wyrządzane przez wybrane gatunki zwierząt (bobry, wilki, niedźwiedzie, rysie, żubry), z wyłączeniem ptaków. Alternatywa ta została odrzucona jako niewystarczająca i nieadekwatna wobec realnych strat gospodarczych powodowanych przez ptaki, w szczególności kormorany, gęsi i żurawie. Taki model utrzymałby obecny stan nierówności w dostępie do rekompensat oraz nie odpowiadałby potrzebom użytkowników terenów dotkniętych powtarzalnymi szkodami.
2. Wprowadzenie mechanizmu czasowego (pilotażowego) tylko dla wybranych województw - analizowano również wariant wprowadzenia programu rekompensat wyłącznie na obszarach szczególnie narażonych, np. w województwach warmińsko-mazurskim, podlaskim czy zachodniopomorskim, gdzie występuje największa koncentracja kolonii lęgowych i migracyjnych ptaków (kormorany, żurawie, dzikie gęsi). Rozwiązanie to oceniono jako potencjalnie niekonstytucyjne z punktu widzenia zasady równości wobec prawa oraz jako trudne do utrzymania w dłuższej perspektywie. Ponadto nie rozwiązywałoby problemu szkód w innych regionach, gdzie również występują istotne straty.
3. Zwiększenie możliwości odstrzału ptaków chronionych w ramach derogacji – w środowisku użytkowników rolnych pojawiały się postulaty rozszerzenia możliwości redukcji liczebności gatunków szkodliwych poprzez derogacje (indywidualne zgody na odstrzał), szczególnie wobec kormoranów. To podejście nie tylko byłoby trudne do pogodzenia z przepisami unijnymi i międzynarodowymi dotyczącymi ochrony gatunkowej, ale również nie usuwałoby skutków już wyrządzonych szkód. Ostatecznie uznano, że bardziej zasadne jest stworzenie sprawnego i przejrzystego systemu odszkodowawczego niż dążenie do redukcji populacji tych gatunków.

4. Powierzenie szacowania i wypłat innemu organowi niż KOWR - analizowano możliwość powierzenia zadań związanych z przyznawaniem i wypłatą rekompensat jednostkom administracji rządowej (np. RDOŚ) lub organom samorządu terytorialnego (np. starostom). Wybór Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) jako podmiotu realizującego wypłaty został uznany za najbardziej racjonalny z uwagi na dotychczasowe doświadczenie tej instytucji w zakresie obsługi systemów wsparcia dla sektora rolnego, a także jej organizacyjną zdolność do realizacji nowych zadań na poziomie regionalnym.

W wyniku analizy alternatyw za najbardziej proporcjonalne, skuteczne i możliwe do szybkiego wdrożenia rozwiązanie uznano wprowadzenie ustawowego mechanizmu rekompensat dla określonego katalogu gatunków ptaków oraz powierzenie realizacji tego mechanizmu KOWR, przy udziale izb rolniczych i jednostek doradztwa rolniczego. Projekt przewiduje elastyczne narzędzie rozporządzenia wykonawczego, które umożliwi dostosowanie wysokości rekompensat do rodzaju upraw i stopnia szkód.

W przypadku uproszczenia zasad wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzane przez zwierzęta, o których mowa w art. 126 ust. 1 ustawy, należy uznać, że dotychczasowe alternatywne rozwiązania okazały się nieskuteczne. Pozostawienie przepisów wykluczających możliwość uwzględnienia utraconych korzyści oznaczałoby, że rolnicy nadal nie otrzymywaliby realnej rekompensaty za straty ponoszone w wyniku rosnącej liczebności niektórych gatunków zwierząt.

Podobnie, w odniesieniu do braku odszkodowań za szkody w zwierzętach hodowlanych po zmroku, gdy przebywały one bez bezpośredniego nadzoru, należy zauważyć, że rozwiązanie alternatywne np. wykreślenie sformułowania dotyczącego „bezpośredniej opieki” również nie stanowi adekwatnego rozwiązania. Prowadziłoby to do uzależnienia wypłaty odszkodowania od wcześniejszego zastosowania ogrodzeń lub innych środków prewencyjnych, co w wielu przypadkach jest niemożliwe do spełnienia z uwagi na specyfikę prowadzonej produkcji.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy zmieniającej ustawę o ochronie przyrody oraz niektóre inne ustawy wprowadza nowy mechanizm prawny polegający na objęciu systemem rekompensat szkód wyrządzanych przez określone gatunki ptaków, które dotychczas – pomimo swojego realnego wpływu na gospodarkę rolną i rybacką – nie były uwzględnione w istniejących regulacjach dotyczących odszkodowań. Projekt ustanawia również właściwość Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jako organu odpowiedzialnego za szacowanie i wypłatę odszkodowań, a także rozszerza kompetencje izb rolniczych oraz jednostek doradztwa rolniczego. Ponadto projekt usprawnia funkcjonujący obecnie mechanizm wypłaty odszkodowań za szkody powodowane przez zwierzęta wymienione obecnie w art. 126 ust 1.

a) Ocena spójności projektowanych rozwiązań z dotychczasowymi regulacjami

Projektowana ustawa jest spójna z dotychczasowymi regulacjami krajowymi dotyczącymi ochrony przyrody regulującymi odszkodowania za szkody wyrządzane przez zwierzęta chronione (żubry, wilki, bobry, rysie i wilki).

Nowelizacja nie ingeruje w istniejące przepisy prawa karnego, administracyjnego ani ustrojowego. Proponowane rozwiązania stanowią uzupełnienie systemu ochrony interesów majątkowych podmiotów prowadzących działalność rolniczą lub rybacką, nie wprowadzając przy tym sprzeczności z obowiązującymi regulacjami.

b) Ocena zgodności projektowanych rozwiązań z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej

Projekt ustawy pozostaje zgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności z:

- art. 2, który ustanawia zasadę demokratycznego państwa prawnego, zobowiązującego ustawodawcę do stanowienia prawa spójnego, racjonalnego i zapewniającego ochronę uzasadnionych interesów obywateli,

- art. 32, gwarantującym zasadę równego traktowania oraz zakaz dyskryminacji w życiu publicznym i prywatnym – proponowane regulacje wyrównują sytuację rolników i hodowców ryb, którzy ponoszą szkody z tytułu działania ptaków objętych ochroną gatunkową, wobec podmiotów już objętych systemem rekompensat (np. za szkody od zwierząt łownych),

art. 64 ust. 1 i 2, zapewniającymi każdemu prawo do własności oraz innych praw majątkowych, a także gwarancję równej ochrony własności bez względu na formę jej posiadania.

Nowelizacja wzmacnia ochronę majątkową obywateli, poprawiając istniejące mechanizm rekompensat oraz wprowadzając analogiczne odszkodowania za szkody wyrządzane przez określone gatunki ptaków, co wpisuje się w konstytucyjną zasadę proporcjonalności i sprawiedliwości społecznej.

c) Ocena zgodności projektowanych rozwiązań z prawem Unii Europejskiej i prawem międzynarodowym

Projektowana ustawa jest zgodna z wiążącym Polskę prawem międzynarodowym i unijnym, w szczególności:

- z Konwencją o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (tzw. Konwencją Bońską), sporządzoną w Bonn 23 czerwca 1979 r., która ma na celu ochronę dzikich gatunków wędrownych, a państwa-strony zobowiązują się do działań chroniących ich siedliska i populacje;

z Konwencją o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych (tzw. Konwencją Berneńską), sporządzoną w Bernie 19 września 1979 r., która określa zasady ochrony dzikiej

przyrody, jednocześnie dopuszczając możliwość podejmowania środków zapobiegających poważnym szkodom w gospodarce;

z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywą Ptasią), która dopuszcza – w art. 9 – możliwość odstępstw od ogólnego zakazu naruszania gatunków chronionych, w przypadku gdy szkody wyrządzane przez ptaki stanowią istotny problem społeczno-gospodarczy. Projektowana ustawa nie narusza obowiązku ochrony ptaków, a jedynie ustanawia mechanizm rekompensacyjny dla podmiotów ponoszących straty. Z uwagi na to, że projekt nie ustanawia norm technicznych w rozumieniu dyrektywy (UE) 2015/1535 z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę przekazywania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych, nie podlega on obowiązkowi notyfikacji.

d) Uzasadnienie terminu wejścia w życie ustawy oraz rozwiązań przejściowych i dostosowujących

Ustawa ma wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia. Taki termin jest wystarczający dla właściwych organów – w szczególności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz izb rolniczych – do podjęcia działań organizacyjnych i przygotowania procedur niezbędnych do wdrażania przepisów ustawy. Nie przewidziano szczególnych przepisów przejściowych ani dostosowujących, ponieważ ustawa nie ingeruje w istniejące prawa nabyte ani nie modyfikuje wcześniej obowiązujących procedur odszkodowawczych w odniesieniu do innych gatunków.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projektowana ustawa wywiera znaczący wpływ społeczny, przede wszystkim na mieszkańców obszarów wiejskich, prowadzących działalność rolniczą i rybacką na terenach szczególnie narażonych na szkody powodowane przez ptaki oraz inne zwierzęta chronione wymienione obecnie w art. 126 ust 1 ustawy.. Dotychczasowy brak mechanizmów rekompensujących straty wyrządzane przez ptaki w uprawach rolnych i gruntach pod stawami jak również brak wypłaty możliwości wypłaty utraconych korzyści oraz ograniczenia w wypłacie odszkodowań w pogłowie zwierząt gospodarskich generował niezadowolenie, poczucie niesprawiedliwości i brak realnego wsparcia ze strony państwa. Wprowadzenie systemu rekompensat za szkody od ptaków oraz zniesienie dotychczasowych ograniczeń dla pozostałych zwierząt wymienionych w art. 126 ust. 1 odpowiada na wieloletnie postulaty rolników, samorządów oraz organizacji branżowych, które wskazywały na konieczność wzmocnienia społecznej równowagi między obowiązującą ochroną przyrody a bezpieczeństwem ekonomicznym lokalnych społeczności. Projekt ustawy ma zatem istotne znaczenie nie tylko ze względu na swoje konsekwencje finansowe, ale również z uwagi na długofalowe oddziaływanie na relacje społeczne, poczucie sprawczości i odpowiedzialności obywatelskiej, a także postrzeganie polityki państwa w zakresie wspierania

obszarów wiejskich. Dodatkowo ustawa może przyczynić się do łagodzenia potencjalnych konfliktów na styku interesu rolniczego i ekologicznego oraz promować model współodpowiedzialności za gospodarowanie zasobami przyrodniczymi.

a) Podmioty, na które oddziałuje projekt:

- Rolnicy indywidualni prowadzący uprawy na gruntach ornych – są to osoby fizyczne prowadzące gospodarstwa rolne, które często ponoszą istotne straty ekonomiczne w wyniku żerowania żurawi, dzikich gęsi, kruków i łabędzi na wiosennych uprawach, szczególnie kukurydzy i zbóż. Umożliwienie im uzyskania rekompensaty stanowi realne wsparcie dochodowe i stabilizuje ich sytuację ekonomiczną.

- Rolnicy indywidualni prowadzący hodowlę zwierząt gospodarskich - w szczególności na obszarach z wzrastającą populacją niektórych zwierząt chronionych (np. wilka), a tym samym częstszym występowaniem szkód w pogłowie zwierząt gospodarskich. Zniesienie ograniczenia w uzyskaniu odszkodowania stanowi realne wsparcie umożliwiające odbudowę stad.

- Producenci rolni prowadzący działalność na większą skalę (w tym spółdzielnie i gospodarstwa towarowe) – duże podmioty rolne, które ze względu na skalę prowadzonej działalności narażone są na znaczne straty finansowe związane z rozległymi szkodami placowymi, szczególnie w sytuacjach, gdy szkoda obejmuje kilkanaście hektarów. Dla tej grupy istotne jest wprowadzenie jednolitych, przewidywalnych zasad szacowania szkód oraz mechanizmów ich finansowego wyrównania.

- Użytkownicy stawów rybnych – czyli gospodarstwa rybackie, spółki i organizacje wędkarskie, które prowadzą hodowlę ryb, w tym karpia, szczupaka, lina czy sandacza. Ptaki rybożerne, zwłaszcza kormorany, powodują w tych gospodarstwach znaczne straty w pogłowie ryb. Projekt umożliwia uzyskanie rekompensaty także dla tej grupy użytkowników środowiska wodnego, co stanowi istotne novum względem dotychczasowego stanu prawnego.

- Izby rolnicze i jednostki doradztwa rolniczego – instytucje te, jako przedstawiciele samorządu rolniczego i państwowego systemu doradztwa, zostaną włączone w proces oględzin i potwierdzania szkód wyrządzanych przez ptaki. Ich obecność w komisjach szacujących szkody stanowi gwarancję transparentności i bezstronności oceny.

- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) – podmiot ten zostaje ustawowo zobowiązany do przyjmowania wniosków, przeprowadzania procedury szacowania szkód wyrządzanych przez ptaki oraz wypłaty odszkodowań dla poszkodowanych. Oznacza to konieczność zapewnienia odpowiedniego przygotowania organizacyjnego i kadrowego w oddziałach terenowych KOWR.

Pośrednio projekt dotyczy również społeczności lokalnych, których byt ekonomiczny jest uzależniony od stabilności gospodarstw rolnych i rybackich funkcjonujących na ich obszarze.

W regionach o dużym udziale produkcji rolnej lub rybackiej, szczególnie w województwach wschodnich i północnych, straty spowodowane przez ptaki mają wpływ nie tylko na dochody poszczególnych gospodarstw, lecz również na lokalny rynek pracy, dochody gmin i kondycję lokalnych łańcuchów dostaw.

b) Liczebność wskazanych podmiotów:

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), w Polsce funkcjonuje około 1,27 miliona gospodarstw rolnych (dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2020), z czego zdecydowana większość (ponad 90%) to gospodarstwa indywidualne prowadzące działalność na gruntach ornych. Potencjalną grupą odbiorców systemu rekompensat za szkody od ptaków są przede wszystkim te gospodarstwa, które uprawiają kukurydzę i inne zboża w regionach szczególnie narażonych na szkody powodowane przez ptaki, w tym województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim, mazowieckim, lubelskim oraz zachodniopomorskim. W przypadku usprawnienia wypłaty odszkodowań za szkody wyrządzane w pogłowie zwierząt gospodarskich, pozostawionych bez opieki po zmroku, potencjalną grupą odbiorców są przede wszystkim te gospodarstwa, które hodują zwierzęta w regionach szczególnie narażonych na szkody powodowane przez wilki tj. w województwach: podkarpackim, warmińsko-mazurskim, podlaskim.

W zakresie gospodarki rybackiej w rejestrze RHD figuruje ok. 2,2 tys. gospodarstw rybackich, ale analizowana produkcja towarowa prowadzona jest realnie w ok. 900 aktywnych podmiotach (w zależności od definicji i sezonu), z czego znaczna część prowadzi chów i hodowlę karpia oraz innych ryb słodkowodnych na stawach ziemnych. Kormoran czarny stanowi szczególne zagrożenie właśnie dla tej formy użytkowania środowiska wodnego, a straty wynikające z jego żerowania są corocznie zgłaszane przez organizacje rybackie i właścicieli stawów.

Ponadto projekt ustawy wpływa na:

- 16 wojewódzkich izb rolniczych oraz ich struktury powiatowe,
- około 180 jednostek doradztwa rolniczego działających w strukturach wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (ODR),
- 17 oddziałów terenowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR), które zostaną odpowiedzialne za obsługę procesu szacowania i wypłaty rekompensat za szkody wyrządzane przez ptaki.

Szacuje się, że łącznie projekt ustawy może bezpośrednio dotyczyć około 60 tys. gospodarstw rolnych i rybackich rocznie, przy założeniu uwzględnienia skali szkód oraz zasięgu występowania wskazanych gatunków ptaków w okresie wegetacyjnym.

c) Wpływ projektu na wskazane podmioty (ujęcie niemierzalne):

Projekt ustawy wprowadza system rekompensat za szkody wyrządzane przez konkretne gatunki ptaków dotąd nieuwzględnione w katalogu zdarzeń odszkodowawczych. Ma to bezpośredni wpływ na sytuację ekonomiczną i społeczną rolników indywidualnych, dużych gospodarstw rolnych oraz użytkowników stawów rybnych, którzy w ostatnich latach regularnie ponosili znaczące straty bez możliwości uzyskania wsparcia finansowego od państwa.

Dla rolników i producentów rolnych projekt stanowi przełomowy mechanizm ograniczania ryzyka prowadzenia działalności rolniczej, zwłaszcza w przypadku upraw kukurydzy, zbóż jarych oraz ozimych – szczególnie narażonych na szkody powodowane przez żurawie, gęsi i łabędzie. Wprowadzenie ustawowego prawa do rekompensaty zmniejszy presję ekonomiczną na te gospodarstwa, zwiększy ich stabilność finansową oraz może pozytywnie wpłynąć na skłonność do podejmowania inwestycji w kolejne sezony.

W przypadku gospodarstw rybackich, objęcie ochroną prawną mechanizmu rekompensat za szkody powodowane przez kormorany odpowiada na jeden z najczęściej podnoszonych postulatów branży. Straty w rybostanie (w szczególności karpia, szczupaka, sandacza i sielawy) wywołane żerowaniem tych ptaków nierzadko prowadziły do obniżenia rentowności całych cykli produkcyjnych. Projekt może przyczynić się do poprawy opłacalności chowu ryb oraz dalszego rozwoju tej gałęzi produkcji rolnej.

Dla izb rolniczych i ośrodków doradztwa rolniczego projekt oznacza rozszerzenie zadań o udział w procesie oględzin i potwierdzania szkód. Ich rola będzie kluczowa dla zapewnienia wiarygodności szacowania oraz skrócenia ścieżki decyzyjnej. Wpływa to również na konieczność przeszkolenia personelu i zwiększenie jego dyspozycyjności w sezonie wegetacyjnym.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) zostaje wskazany jako centralna instytucja odpowiedzialna za szacowanie i wypłatę rekompensat. Będzie to wymagało wdrożenia nowych procedur administracyjnych, systemu obiegu dokumentów oraz zapewnienia odpowiedniego zaplecza organizacyjnego i kadrowego. Jednocześnie wzmocni to rolę KOWR jako instytucji wsparcia operacyjnego w rolnictwie.

Pośrednio projekt wpływa również na społeczności lokalne, które są silnie związane z sektorem rolnym i rybackim. Poprawa stabilności finansowej gospodarstw może przyczynić się do zahamowania negatywnych trendów migracyjnych z terenów wiejskich oraz zwiększenia inwestycji w lokalną infrastrukturę.

d) Skutki pozytywne (korzyści) i skutki negatywne (koszty):

1. Pozytywne skutki (korzyści):

- Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalno-ekonomicznego rolników i rybaków. Możliwość uzyskania rekompensaty za rzeczywiste straty w uprawach lub rybostanie znacząco poprawi stabilność finansową

osób utrzymujących się z pracy na roli i w gospodarstwach rybackich. W dłuższej perspektywie może to ograniczyć liczbę upadłości gospodarstw, zadłużeń oraz porzucania działalności rolniczej.

- Zwiększenie zaufania obywateli do państwa. Wprowadzenie instrumentu ochrony ekonomicznej dla grup wcześniej pomijanych w systemie odszkodowań może przyczynić się do odbudowy zaufania do instytucji publicznych, szczególnie wśród mieszkańców terenów wiejskich i obszarów zależnych od gospodarki rolnej i rybackiej.

- Wzmocnienie spójności społecznej na terenach wiejskich. Mniejsze ryzyko prowadzenia działalności rolniczej lub rybackiej może wpłynąć na utrzymanie zatrudnienia lokalnego, ograniczenie migracji zarobkowej i większą aktywność społeczną mieszkańców wsi.

- Ograniczenie napięć społecznych wynikających z konfliktu człowiek–przyroda. Dotychczasowy brak rekompensat za szkody powodowane przez ptaki oraz ograniczenia w jej wypłacie w przypadku pozostałych gatunków zwierząt skutkowało niechęcią wobec tych gatunków oraz nieformalnymi i nielegalnymi próbami ich odstraszania. Projekt może poprawić akceptację dla obecności dzikiej fauny, przy zachowaniu interesu gospodarczego człowieka.

2. Negatywne skutki (koszty):

- Obciążenie organizacyjne i proceduralne. Nowe obowiązki nałożone na rolników, izby rolnicze, jednostki doradztwa oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa mogą wiązać się z koniecznością reorganizacji pracy, zwiększeniem zatrudnienia lub nakładami finansowymi na obsługę procesu szacowania i wypłaty rekompensat.

- Ryzyko nadużyć. Wprowadzenie powszechnego mechanizmu rekompensat może wiązać się z ryzykiem prób zawyżania strat lub fałszywego zgłaszania szkód, co wymaga precyzyjnych procedur, szkoleń i nadzoru.

- Oczekiwania rozszerzenia katalogu. Po objęciu rekompensatami szkód od ptaków, może pojawić się presja społeczna na wprowadzenie analogicznych rozwiązań dla innych gatunków, co będzie generować dalsze skutki finansowe i legislacyjne.

Źródła danych, metodyka i założenia

Źródła danych:

- Główny Urząd Statystyczny (GUS): Wykorzystano dane pochodzące z ostatnich edycji *Roczników Statystycznych Rolnictwa*, *Banku Danych Lokalnych* oraz *Narodowego Spisu Powszechnego Rolnictwa 2020*. Dane te dostarczają informacji na temat: liczby gospodarstw rolnych (indywidualnych oraz towarowych), powierzchni gruntów ornych, rozmieszczenia działalności rolniczej i rybackiej, zatrudnienia w rolnictwie i akwakulturze.

- Główny Urząd Statystyczny (GUS): dane, dotyczące stanu liczebnego zwierząt chronionych oraz skali wyrządzanych szkód i odszkodowań.
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR): Wykorzystano dane dot. beneficjentów dopłat bezpośrednich, w tym liczby gospodarstw rolnych w systemie wsparcia rolnego, co pozwala oszacować skalę działalności prowadzonej na gruntach ornych potencjalnie narażonych na szkody powodowane przez ptaki.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR): Posłużono się informacjami dotyczącymi: struktury organizacyjnej oddziałów terenowych KOWR, liczby spraw prowadzonych przez KOWR w ramach innych programów rekompensat, funkcjonowania jednostek doradztwa rolniczego oraz ich zasięgu terytorialnego.
- Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”: Dane te posłużyły do zidentyfikowania i oceny liczby użytkowników stawów hodowlanych (gospodarstw rybackich) oraz lokalizacji ich działalności w kontekście szkód wyrządzanych przez kormorany i czaple siwe.
- Ekspertyzy naukowe i opracowania specjalistyczne: *Martyniak, Hliwa, Szymańska, Stańczak, „Szacowanie strat powodowanych przez kormorany ponoszonych przez użytkowników wód”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski; Publikacje Katedry Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa UWM, w szczególności analizy Hliwy i współautorów dotyczące strat w rybostanie i uprawach; Materiały dot. metodyki szacowania szkód w rolnictwie* zlecone przez MRiRW i KRiR; Dane GIOŚ (Generalna Inspekcja Ochrony Środowiska) oraz serwis <https://monitoringptakow.gios.gov.pl> – monitoring populacji ptaków, w tym kormorana czarnego, gęsi i żurawi w Polsce.
- Raporty organizacji branżowych i regionalnych izb rolniczych: Uwzględniono także postulaty i dane przekazywane przez izby rolnicze i stowarzyszenia rybackie, dokumentujące zgłaszane straty i ich dotychczasowe nieuwzględnianie w ramach rekompensat.

Metodyka:

Przyjęto podejście jakościowe, uwzględniające: analizę wpływu nowelizacji na różne grupy społeczne i podmioty związane z produkcją rolną i akwakulturą; identyfikację obszarów dotkniętych szkodami powodowanymi przez ptaki objęte projektowaną regulacją oraz inne zwierzęta o których obecnie mowa w art. 126 ust. 1; ocenę skali problemu w kontekście dotychczasowego braku systemowych rozwiązań kompensacyjnych w przypadku ptaków oraz problemów z wypłatą odszkodowań za inne gatunki chronione; wykorzystanie danych regionalnych i szacunkowych analiz strat na podstawie raportów terenowych i prac naukowych.

Założenia:

Zakłada się, że projekt ustawy obejmie swoim zakresem potencjalnie wszystkie gospodarstwa rolne i rybactwie prowadzące działalność na terenach narażonych na obecność żurawi, gęsi, łabędzi, kruków, kormoranów i czapli siwych oraz gospodarstwa z hodowlą zwierząt gospodarskich. Przyjęto, że wdrożenie ustawy pozwoli na ujednolicenie procedur odszkodowawczych i zwiększy ochronę socjalno-ekonomiczną dotkniętych podmiotów. Uznano, że skutki społeczne będą miały charakter długofalowy i ujawnią się zarówno w zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, jak i ograniczeniu sporów na linii rolnik–państwo.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie mechanizmu rekompensat za szkody wyrządzane przez określone gatunki ptaków, których aktywność żerowa powoduje znaczne straty ekonomiczne w rolnictwie i rybactwie. Projekt przewiduje również usprawnienie istniejących mechanizmów odszkodowań w przypadku gatunków zwierząt obecnie wymienionych w ustawie o ochronie przyrody tj. wilka, niedźwiedzia, rysia, żubra i bobra. Wprowadzenie systemu odszkodowawczego za szkody od ptaków oraz usprawnienie istniejącego dla innych ww. gatunków wpłynie bezpośrednio na sytuację finansową producentów rolnych i użytkowników stawów rybnych, którzy obecnie nie mają możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu szkód wyrządzonych przez żurawie, gęsi, łabędzie, kormorany, kruki czy czaple siwe lub są wykluczeni z możliwości ich uzyskania w związku z trudnościami w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad zwierzętami przebywającymi na pastwisku (w przypadku dochodzenia odszkodowań za szkody wyrządzane przez wilka, niedźwiedzia i rysia).

Projektowane regulacje oddziałują także na instytucje publiczne odpowiedzialne za proces szacowania szkód i wypłat rekompensat za szkody od ptaków, w tym Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, izby rolnicze oraz jednostki doradztwa rolniczego. W szerszym ujęciu, zmiany legislacyjne mogą wpłynąć pozytywnie na stabilność ekonomiczną społeczności lokalnych i ograniczyć odpływ kapitału z obszarów wiejskich dotkniętych skutkami strat spowodowanych przez dzikie ptaki oraz inne zwierzęta chronione.

a) Podmioty, na które wpływa projekt:

- Rolnicy indywidualni prowadzący uprawy na gruntach ornych – zwłaszcza w zakresie kukurydzy, zbóż ozimych i jarych, które są najczęściej niszczone przez żurawie, gęsi, łabędzie i kruki.
- Producenci rolni prowadzący działalność na większą skalę, w tym spółdzielnie rolnicze i gospodarstwa towarowe – często operujące na dużych arealach, przez co skala strat wywołanych przez ptaki jest znacznie większa.

- Rolnicy indywidualni prowadzący hodowlę zwierząt – zwłaszcza owiec i bydła, które najczęściej są ofiarami dużych drapieżników w szczególności wilka, przez co skala strat wywołanych przez te gatunki jest lokalna ale niezwykle dotkliwa.

- Użytkownicy stawów rybnych – w tym gospodarstwa rybackie, spółki akwakulturowe oraz organizacje wędkarskie – szczególnie narażeni na straty spowodowane przez kormorana czarnego i czapłę siwą.

- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) – jako podmiot odpowiedzialny za przyznawanie i wypłatę rekompensat dla części wskazanych gatunków ptaków.

- Izby rolnicze i jednostki doradztwa rolniczego – uczestniczące w oględzinach i potwierdzaniu szkód od ptaków.

- Społeczności lokalne – pośrednio dotknięte przez zmniejszającą się rentowność gospodarstw rolnych i rybackich, co wpływa na zatrudnienie, obrót lokalny i usługi.

b) Liczebność wskazanych podmiotów:

- W Polsce działa ok. 1,3 mln gospodarstw rolnych, z czego ponad 700 tys. utrzymuje uprawy gruntów ornych – to potencjalni beneficjenci przepisów (dane GUS).

- W rejestrze RHD figuruje ok. 2,2 tys. gospodarstw rybackich, ale analizowana produkcja towarowa prowadzona jest realnie w ok. 900 aktywnych podmiotach, szczególnie w regionach: mazowieckim, warmińsko-mazurskim, pomorskim i opolskim.

- Działa 16 wojewódzkich izb rolniczych oraz około 280 jednostek doradztwa rolniczego (w tym ODR-y), które będą zaangażowane w dokumentowanie szkód.

- Społeczności wiejskie obejmują około 15 mln osób (wg spisu ludności 2021), z czego blisko 10 mln zamieszkuje obszary zależne gospodarczo od rolnictwa.

c) Wpływ projektu na wskazane podmioty:

- Rolnicy i rybacy uzyskają możliwość ubiegania się o rekompensaty za szkody, które dotychczas nie były pokrywane – co zmniejsza ich ryzyko gospodarcze i wpływa na większą stabilność przychodów.

- KOWR uzyska nowe zadania operacyjne związane z oględzinami, szacowaniem i wypłatami szkód od ptaków, co może skutkować koniecznością zwiększenia zatrudnienia lub finansowania.

- Izby rolnicze i ODR-y będą pełniły funkcję pomocniczą przy oględzinach szkód wyrządzanych przez ptaki, co może wymagać dodatkowych szkoleń i zasobów.

- Lokalne społeczności zyskają na stabilizacji sytuacji ekonomicznej rodzin utrzymujących się z produkcji rolnej i rybackiej.

d) Skutki pozytywne (korzyści) i skutki negatywne (koszty):

1. Skutki pozytywne (korzyści):

- Ograniczenie strat ekonomicznych w rolnictwie i akwakulturze.

- Wzrost zaufania do państwowego systemu ochrony interesów rolników i rybaków.
- Lepsze zarządzanie populacjami ptaków chronionych poprzez wzmocnienie mechanizmów raportowania szkód.
- Wzmocnienie ekonomicznej odporności obszarów wiejskich.

2. Skutki negatywne (koszty):

- Koszty administracyjne obsługi systemu rekompensat (szacowanie, wypłaty, kontrola nadużyć).
- Potrzeba stworzenia sprawnego systemu dokumentowania i rejestrowania szkód (m.in. szkolenie kadr, narzędzia IT).
- Ryzyko obciążenia budżetu państwa w latach o zwiększonych migracjach i liczebności populacji ptaków oraz zwiększoną kwotą odszkodowań uwzględniającą nie tylko rzeczywiste straty, ale również utracone korzyści.

Źródła danych, metodyka i założenia

Źródła danych

- Główny Urząd Statystyczny (GUS) – wykorzystano dane dotyczące liczby gospodarstw rolnych i rybackich prowadzących działalność w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli ryb słodkowodnych, w podziale na województwa. Kluczowe dane pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 oraz Roczników Statystycznych Rolnictwa.

Główny Urząd Statystyczny (GUS) – dane dotyczące wypłacanych odszkodowań oraz liczebności zwierząt chronionych.

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – dane z wykazów gospodarstw rybackich oraz producentów rolnych zgłoszonych do programów wsparcia, w tym beneficjentów dopłat bezpośrednich oraz gospodarstw prowadzących produkcję towarową.

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – dane z monitoringu populacji ptaków objętych projektem ustawy (m.in. liczebność kormorana czarnego, żurawia i gęsi), w tym z serwisu <https://monitoringptakow.gios.gov.pl>.

- Literatura naukowa – opracowania m.in. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Instytutu Rybactwa Śródlądowego dotyczące szacowania strat gospodarczych spowodowanych przez ptaki rybożerne i roślinożerne, w tym: Martyniak A., Hliwa P. i in. (2018), „Kormoran czarny a racjonalna gospodarka rybacko-wędkarska”, raporty i analizy dotyczące szkód wyrządzanych przez żurawie, gęsi i kruki w uprawach kukurydzy, zbóż i ziemniaków.

Metodyka

W zakresie rybactwa przyjęto metodę szacowania strat na podstawie biomasy ryb konsumowanej przez ptaki (model Van Dam i in. 1995), przy dobowej racji pokarmowej dla dorosłego kormorana wynoszącej 500 g oraz dla piskląt – od 250 do 350 g (w zależności od miesiąca).

W uprawach rolnych przyjęto metodykę szacowania szkód placowych i punktowo-placowych zgodnie z praktykami stosowanymi w szacowaniu szkód łowieckich i kłeskowych. Uwzględniono: przeciętne plony dla danego regionu i klasy bonitacyjnej gleby, aktualne ceny skupu zbóż, kukurydzy i ziemniaka, średnią powierzchnię uszkodzonych pól (na podstawie zgłoszeń i publikowanych badań).

Uwzględniono również założenia zawarte w projekcie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczącym sposobu szacowania i wypłaty rekompensat (projekt z 2023 r.).

Założenia:

Założono, że projekt ustawy dotyczy ok. 7–10% gospodarstw rolnych w skali kraju, które prowadzą działalność na terenach szczególnie narażonych na szkody ze strony ptaków (obszary podmokłe, stawy hodowlane, sąsiedztwo terenów lęgowych). Przyjęto, że wysokość rekompensat w początkowym okresie obowiązywania ustawy będzie oscylować na poziomie około 30–40 mln zł rocznie (przy założeniu ok. 8–10 tys. wniosków rocznie i średniej rekompensacie ok. 3,5–4 tys. zł co odpowiada 15% spośród 60 tys. gospodarstw faktycznie dotkniętych szkodami). Zakłada się, że wprowadzenie systemu rekompensat doprowadzi do ograniczenia negatywnych skutków finansowych dla gospodarstw, poprawy płynności finansowej w sektorze rolno-rybackim oraz zwiększenia zaufania do państwowego systemu ochrony przyrody.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw wprowadza mechanizm wypłaty rekompensat za szkody wyrządzane przez określone gatunki ptaków (m.in. kormorany, żurawie, dzikie gęsi, łabędzie, kruki), które dotychczas nie podlegały systemowemu odszkodowaniu. Wprowadzenie przepisów skutkuje powstaniem nowych obowiązków dla podmiotów publicznych, w tym zwłaszcza Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR), który będzie odpowiedzialny za szacowanie szkód i wypłatę rekompensat za szkody od ptaków. Projekt przewiduje też wypłatę adekwatnych odszkodowań za wszystkie inne gatunki zwierząt wymienionych w art. 126 ust. 1 co będzie dodatkowo wiązać się ze skutkami finansowanymi w szczególności poprzez uwzględnienie utraconych korzyści.

a) Podmioty, na które wpływa projekt (pośrednio):

- Budżet państwa – ponosić będzie główne obciążenia finansowe z tytułu wypłat rekompensat oraz kosztów administracyjnych związanych z obsługą wniosków, szacowaniem szkód i prowadzeniem dokumentacji.
- Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa – jako organ realizujący procedurę przyznawania i wypłaty odszkodowań za szkody od ptaków.
- Regionalne oddziały izb rolniczych –uczestniczące w oględzinach i potwierdzaniu szkód od ptaków.
- Jednostki doradztwa rolniczego – wspierające rolników w składaniu wniosków i obecne przy szacowaniu strat od ptaków.
- Samorządy terytorialne – w ograniczonym zakresie (np. informacja publiczna, pomoc doradcza), jednak bez bezpośredniego obciążenia finansowego.

b) Liczebność grupy wskazanych podmiotów:

- Budżet państwa – 1 (centralny budżet Skarbu Państwa).
- KOWR – 16 oddziałów terenowych.
- Izby rolnicze – 16 wojewódzkich izb rolniczych (wraz z oddziałami regionalnymi).
- Jednostki doradztwa rolniczego – 16 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego (ODR) wraz z kilkudziesięcioma filiami.
- JST – wszystkie gminy wiejskie i miejsko-wiejskie objęte zasięgiem występowania wskazanych gatunków ptaków (ok. 1 200 jednostek samorządu).

c) Wpływ projektu na wskazane podmioty:

- Budżet państwa – konieczność zabezpieczenia środków w rezerwie celowej (lub utworzenia nowej części budżetowej dla KOWR) na wypłatę odszkodowań.
- KOWR – konieczność utworzenia lub przeszkolenia zespołów ds. przyznawania i wypłaty odszkodowań za szkody od ptaków, zatrudnienia dodatkowego personelu oraz rozwinięcia systemów obsługi spraw.
- Izby rolnicze – udział w procedurach szacowania wymagać będzie zaangażowania kadrowego i organizacyjnego.
- ODR – wzrost liczby interwencji doradczych, konieczność przeszkolenia doradców i zapewnienia pomocy technicznej dla rolników.
- JST – potencjalny udział w kampaniach informacyjnych lub pomocniczych, bez bezpośrednich wydatków inwestycyjnych.

d) Wpływ kwotowy na dochody i wydatki podmiotów:

- Wydatki na wypłatę rekompensat: na podstawie danych z badań naukowych (np. analiza jezior Sasek Wielki i Sasek Mały – Hliwa i in. 2018), straty wyrządzane przez kormorany na obiektach rybackich w

jednym sezonie mogą wynosić ponad 1 mln zł dla jednego użytkownika rybackiego. Przy założeniu wypłat rekompensat dla kilkuset podmiotów rybackich w skali kraju, roczny koszt może wynieść od 12 mln zł do 18 mln zł. W przypadku upraw rolnych (np. szkody w kukurydzy powodowane przez żurawie), rekompensaty wypłacane będą według stawek ryczałtowych (np. ok 4 600 zł/ha dla kukurydzy). Przy założeniu łącznej powierzchni uszkodzonej przez ptaki w granicach 10 tys. ha rocznie, koszt rekompensat dla rolnictwa może wynieść ok. 45 mln zł. Zaktualizowana kalkulacja, oparta na danych GUS (2023) i IRŚ, wskazuje, że średnioroczny koszt wypłat rekompensat wyniesie 52,3 mln zł (rolnictwo + rybactwo), przy czym w latach o zwiększonej migracji ptaków może on wzrosnąć do ~75 mln zł.

Koszty administracyjne KOWR, izb rolniczych i ODR-ów oszacowano na ok. 7,4 mln zł rocznie, co oznacza łączny ciężar budżetowy rzędu 59,7 mln zł/rok w scenariuszu bazowym.

- Wydatki administracyjne i organizacyjne: dotyczą głównie funkcjonowania KOWR oraz kosztów pracy komisji szacujących szkody z udziałem izb rolniczych i jednostek doradztwa rolniczego (obejmują wynagrodzenia zespołów szacujących, podróże służbowe, obsługę IT i archiwizację dokumentacji). Zakładając utworzenie kilkuset zespołów terenowych, konieczność szkoleń, dokumentacji i archiwizacji oraz obsługi informatycznej, roczny koszt obsługi administracyjnej szacuje się na 6 mln zł do 9 mln zł.

- Pozostałe koszty sektora publicznego: JST mogą ponieść koszty pośrednie (organizacja punktów informacyjnych, doradztwo), jednak nie są one istotne w skali makro i mogą być pokrywane w ramach istniejących budżetów.

Łącznie roczne wydatki sektora publicznego z tytułu wdrożenia ustawy szacowane są na poziomie od 59 mln zł do 72 mln zł, w zależności od skali szkód i poziomu zainteresowania rolników i rybaków systemem rekompensat.

Projekt przewiduje też wypłatę adekwatnych odszkodowań za wszystkie inne gatunki zwierząt wymienionych w art. 126 ust. 1 co będzie dodatkowo wiązać się ze skutkami finansowanymi w szczególności poprzez uwzględnienie utraconych korzyści.

Źródła danych

- Projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznania i wypłaty rekompensat za szkody wyrządzone przez ptaki – jako źródło: jednostkowych stawek rekompensaty (załącznik nr 1: np. 4 612 zł/ha dla kukurydzy, 4 406 zł/ha dla pszenicy ozimej, 5 306 zł/ha dla rzepaku ozimego, 2 764 zł/ha dla jęczmienia jarego); współczynników sezonowych (30%, 70%, 85%) zależnych od momentu wystąpienia szkody; ram proceduralnych (wnioski, terminy, dokumentacja, oględziny).

- Główny Urząd Statystyczny (GUS) – w szczególności: *Powszechny Spis Rolny 2020* – dane o liczbie i strukturze gospodarstw rolnych, w tym prowadzących uprawy kukurydzy, zbóż, rzepaku;

Rocznik Statystyczny Rolnictwa – dane o powierzchni upraw podatnych na szkody; informacje o liczbie stawów rybnych i podmiotach prowadzących chów i hodowlę ryb słodkowodnych.

- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) – dane o: liczbie beneficjentów programów wsparcia rolnego (w tym gospodarstw korzystających z płatności bezpośrednich), powierzchni zasiewów objętych pomocą, liczbie wniosków i kosztach administracyjnych analogicznych programów pomocowych.

- Opracowania naukowe: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (UWM), zwłaszcza prace Martyniaka, Hliwy i in. (np. „Szacowanie strat powodowanych przez kormorany”, „Kormoran czarny a racjonalna gospodarka rybacka”); dane o presji kormoranów na rybostan, średnich stratach (do 65 ton rocznie w jednej kolonii) i wartości ekonomicznej ryb (np. 1 000 zł/tona strat); informacje o sezonowości, nawykach żerowania i zasięgu występowania ptaków; dane o strukturze i lokalizacji szkód w województwach szczególnie narażonych (np. warmińsko-mazurskie, podlaskie, zachodniopomorskie).

- Regionalne dane empiryczne – pozyskane z materiałów z lat 2015–2022 (m.in. raporty z jezior Sasek Wielki i Sasek Mały) – wykorzystane do walidacji szacunków biomasy i wartości szkód.

Metodyka

Analiza skutków finansowych projektu ustawy została przeprowadzona przy zastosowaniu modelu kosztowego, który odzwierciedla scenariusz wdrożenia systemu rekompensat na poziomie ogólnokrajowym. Przyjęto, że rekompensaty będą wypłacane zarówno dla gospodarstw rolnych (w uprawach na gruntach ornych), jak i dla użytkowników stawów rybnych, zgodnie z zakresem gatunków ptaków wskazanych w projektowanej ustawie. W obliczeniach:

- Oszacowano roczne koszty budżetowe, uwzględniając: dane GUS dotyczące średniej powierzchni upraw narażonych na szkody (np. kukurydzy, zbóż ozimych, rzepaku), dane UWM i MIR-PIB w zakresie liczby gospodarstw rybackich zagrożonych stratami powodowanymi przez kormorany, stawki jednostkowe rekompensat określone w załączniku do projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (np. 4 612 zł/ha dla kukurydzy, 5 306 zł/ha dla rzepaku), współczynniki korygujące wysokość odszkodowania w zależności od terminu wystąpienia szkody, zgodnie z projektem rozporządzenia (np. 70% dla szkód powstałych między 16 kwietnia a 25 maja).

- Dla stawów rybnych zastosowano metodę szacowania wartości strat według biomasy ryb wyjadanych przez kormorany, wykorzystując dane naukowe (np. średnio 65 ton ryb rocznie w jednej kolonii, przy kosztach odszkodowania rzędu 1 000 zł/tonę).

- Uwzględniono koszty administracyjne, w tym: liczbę spodziewanych wniosków rocznych, koszty działania zespołów szacujących (np. wynagrodzenia, dojazdy, dokumentacja), koszty obsługi systemu po stronie KOWR i jednostek doradztwa rolniczego (szkolenia, obsługa prawna, IT).

Założono pełne wdrożenie systemu w roku budżetowym następującym po wejściu w życie ustawy, przy równoległym wejściu w życie rozporządzenia wykonawczego. Wyceny i prognozy dokonano na podstawie danych za ostatnie dostępne lata, z założeniem stabilnej liczby beneficjentów i powierzchni upraw objętych systemem.

Aktywne gospodarstwo rybackie – gospodarstwo, które w roku obrachunkowym wykazało sprzedaż ryb w systemie sprawozdawczym IRS (Instytut Rybactwa Śródlądowego).

Założenia

- Termin wejścia w życie i zastosowanie przepisów: Przyjęto, że ustawa wejdzie w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia (*vacatio legis*); System wypłaty rekompensat będzie stosowany do szkód powstałych od sezonu wegetacyjnego następującego po wejściu w życie ustawy; Rozporządzenie wykonawcze zostanie ogłoszone równoległe z ustawą i wejdzie w życie niezwłocznie, tak aby zapewnić płynność wdrożenia i możliwość stosowania w praktyce wszystkich przepisów dotyczących trybu wnioskowania i szacowania szkód.

- Zakres instytucjonalny i organizacyjny: Zakłada się pełne przygotowanie instytucjonalne do wdrożenia przepisów w zakresie odszkodowań za szkody wyrządzane przez ptaki, obejmujące: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR) – jako organ odpowiedzialny za przyjmowanie wniosków, szacowanie szkód i wypłatę rekompensat; izby rolnicze i jednostki doradztwa rolniczego – jako podmioty wspierające proces szacowania szkód oraz pomoc merytoryczną dla rolników; budżet państwa – jako źródło pełnego pokrycia kosztów wypłat oraz kosztów administracyjnych (obsługa systemu, wynagrodzenia, logistyka).

- Zakres merytoryczny objęty analizą: System rekompensat obejmuje wyłącznie szkody powodowane przez ptaki wskazane w projektowanej ustawie (m.in. kormorany, żurawie, dzikie gęsi, łabędzie, kruki); Wypłaty rekompensat ograniczone są do: upraw na gruntach ornych (np. kukurydza, zboża, rzepak), gospodarstw rybackich, w przypadku strat w rybostanie wywołanych przez kormorany; Wysokość wypłat określana będzie według stawek jednostkowych wskazanych w rozporządzeniu wykonawczym (np. 4 612 zł/ha dla kukurydzy), z uwzględnieniem współczynników sezonowych (30%, 70%, 85%).

- Założenia techniczne: Średnią powierzchnię szkód dla gospodarstw rolnych oszacowano w oparciu o dane GUS i statystyki szkód z lat ubiegłych (w tym dane dotyczące szkód łowieckich i materiałów naukowych); Przyjęto założenie o możliwym zasięgu szkód na poziomie kilku tysięcy hektarów rocznie oraz presji kormoranów w stawach rybnych wynoszącej od kilkudziesięciu do ponad 100 ton ryb rocznie; Koszty obsługi administracyjnej obliczono przy założeniu średniej liczby składanych wniosków (kilka tysięcy rocznie), liczby zespołów szacujących, kosztów pracy oraz materiałów biurowych i informatycznych.

- Założenia fiskalne: Zakłada się, że środki na realizację ustawy będą zapewnione w ramach rezerwy celowej budżetu państwa, a ich uruchomienie będzie następować zgodnie

z rzeczywistymi potrzebami zgłoszonymi przez KOWR. Przyjęto, że nie będzie konieczności współfinansowania ze środków samorządowych ani unijnych.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

a) Czy konieczne jest pozyskanie dodatkowych środków na sfinansowanie skutków finansowych projektu?

Tak - Projekt ustawy przewiduje utworzenie nowego systemu rekompensat za szkody wyrządzane przez określone gatunki ptaków objęte ochroną gatunkową (m.in. kormorany, żurawie, dzikie gęsi, łabędzie, kruki) oraz zwiększeniem wysokości odszkodowań poprzez ujęcie w nich dodatkowych utraconych kosztów. Skutkuje to powstaniem nowych obowiązków finansowych, w tym: wypłatą odszkodowań dla poszkodowanych rolników i użytkowników stawów rybnych, obsługą administracyjną wniosków, organizacją zespołów szacujących szkody, prowadzeniem rejestrów i nadzoru. Dla zapewnienia pełnego wdrożenia przepisów konieczne będzie zasilenie budżetu państwa o środki celowe przeznaczone na realizację nowego zadania.

b) Źródła pozyskania tych dodatkowych środków

Środki na realizację zadań wynikających z ustawy zostaną zapewnione z budżetu państwa, w szczególności poprzez: zwiększenie rezerwy celowej w ustawie budżetowej na dany rok (część budżetowa właściwa dla ministra właściwego do spraw rolnictwa); przesunięcia w planach finansowych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR); ewentualne wsparcie finansowe z innych źródeł krajowych przewidzianych dla działań związanych z ochroną środowiska, bioróżnorodnością oraz adaptacją do zmian klimatu (w tym Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – po odpowiednich zmianach ustawowych).

W razie nadzwyczajnie dużych szkód środki mogą zostać uruchomione z rezerwy ogólnej budżetu państwa lub rezerwy na zarządzanie kryzysowe (art. 26 ustawy o finansach publicznych).

Źródła danych

- Projekt rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2023 r. – jako źródło wysokości jednostkowych stawek rekompensaty.
- Główny Urząd Statystyczny (PSR 2020, Roczniki Statystyczne) – dane o powierzchni zasiewów i liczbie gospodarstw.
- Opracowania naukowe UWM (Martyniak, Hliwa i in.) – dane o presji ptaków, biomasa wyjadanych ryb, wartości strat.
- ARiMR i MRiRW – dane o beneficjentach i skali programów pomocowych.

Metodyka

Przyjęto model kosztowy zakładający ogólnokrajowy zasięg programu. Oszacowano: powierzchnię potencjalnych szkód w uprawach (na podstawie danych GUS), poziom strat w gospodarstwach rybackich (na podstawie danych naukowych), koszty jednostkowe – na podstawie stawek z projektu rozporządzenia i średniego kosztu wyjadanych ryb (1 000 zł/tona).

Założenia

Ustawa wejdzie w życie po 30 dniach od ogłoszenia. Rozporządzenie wykonawcze zostanie dostosowane niezwłocznie. System będzie finansowany z budżetu państwa i realizowany przez KOWR z udziałem izb rolniczych i jednostek doradczych. Roczna liczba zgłoszeń oszacowana na kilka tysięcy wniosków. Zakłada się, że do pełnej realizacji zadania konieczne będzie coroczne zabezpieczenie środków na poziomie kilkudziesięciu milionów złotych.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

☒ Nie

Tak, ponieważ:

☐ określa plan przyznania lub zmiany pomocy państwa (art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej);

☐ zawiera przepisy techniczne (dyrektywa (UE) 1535/2015);

☐ dotyczy dziedziny podlegającej kompetencji Europejskiego Banku Centralnego (art. 127 ust. 4 tiret drugie TfUE);

☐ ma zastosowanie do usług świadczonych przez usługodawców (dyrektywa 2006/123/WE);

☐ dotyczy innych niż wymienione wyżej dziedzin objętych procedurą notyfikacyjną.

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacyjnej w rozumieniu prawa Unii Europejskiej, ponieważ:

- nie ustanawia lub nie zmienia zasad udzielania pomocy publicznej (zgodnie z art. 108 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej — TfUE),

- nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu dyrektywy (UE) 2015/1535 z dnia 9 września 2015 r. ustanawiającej procedurę informacyjną w zakresie przepisów technicznych,

- nie dotyczy dziedzin wymagających uzgodnienia z Europejskim Bankiem Centralnym (art. 127 ust. 4 tiret drugie TfUE),

- nie odnosi się do świadczenia usług transgranicznych objętych dyrektywą 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącą usług na rynku wewnętrznym,
- nie obejmuje innych dziedzin objętych obowiązkiem notyfikacyjnym w prawie Unii Europejskiej.
Projekt dotyczy wyłącznie wewnętrznego mechanizmu wypłaty rekompensat za szkody wyrządzone przez określone gatunki ptaków na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie wpływa na przepływ towarów, usług ani kapitału w rozumieniu przepisów unijnych.

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

☒ Nie

☐ Tak

Projekt ustawy nie zawiera przepisów dotyczących działalności gospodarczej w rozumieniu art. 34 ust. 2a Regulaminu Sejmu.

Regulacja nie wprowadza nowych obowiązków, zezwoleń ani warunków podejmowania czy wykonywania działalności gospodarczej. Nie nakłada również ograniczeń w prowadzeniu działalności przez przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

Chociaż część beneficjentów rekompensat może prowadzić działalność gospodarczą w formie gospodarstw rolnych lub rybackich, projekt nie reguluje tej działalności ani jej nie modyfikuje — dotyczy jedynie rekompensowania szkód w określonym katalogu przypadków, co ma charakter świadczenia publicznoprawnego, a nie elementu otoczenia prawnego działalności gospodarczej.

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

☒ Nie

☐ Tak

Projekt ustawy nie powoduje nowych obciążeń administracyjnych dla mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców. Przepisy nie nakładają na tę grupę dodatkowych obowiązków w zakresie sprawozdawczości, ewidencji, wypełniania formularzy, czy utrzymywania dodatkowej dokumentacji.

Co prawda, niektóre gospodarstwa rolne i rybackie objęte zakresem ustawy mogą spełniać definicję mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcy (zgodnie z załącznikiem nr I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014), jednak uczestnictwo w systemie rekompensat nie jest obowiązkowe, a złożenie wniosku o rekompensatę odbywa się na zasadzie dobrowolności i w interesie własnym poszkodowanego.

Wniosek o rekompensatę, którego złożenie może być rozpatrywane jako potencjalne „obciążenie”, stanowi standardowy formularz zawierający podstawowe informacje, analogiczne do już funkcjonujących procedur w administracji rolnej i nie różni się zakresem od wniosków składanych w ramach innych programów wsparcia (np. płatności bezpośrednich czy PROW).

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

☒ Nie

☐ Tak

Projekt ustawy nie zawiera przepisów dotyczących świadczenia usług transgranicznych, ani nie odnosi się do kwestii uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Zakres projektowanych regulacji dotyczy mechanizmów szacowania szkód wyrządzanych przez wybrane gatunki ptaków oraz wypłaty adekwatnych rekompensat dla poszkodowanych prowadzących działalność rolną lub rybacką na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Wszystkie czynności przewidziane w ustawie mają charakter terytorialny i administracyjny, ograniczając się do podmiotów działających na terytorium Polski oraz do organów krajowej administracji publicznej (m.in. KOWR, izby rolnicze).

W związku z powyższym, projekt nie wywołuje skutków w zakresie swobody świadczenia usług transgranicznych ani uznawania kwalifikacji zawodowych cudzoziemców.

Warszawa, 16 czerwca 2025 r.

BEOS-WPEiM-1010/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020.139.8.2025

Data wpływu 17. 06. 2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Zbigniew Ziejewski)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W art. 1 projektu proponuje się znowelizowanie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹ (dalej: „u.o.p.”). Zgodnie ze zmienianym art. 126 ust. 1 u.o.p. Skarb Państwa ma odpowiadać za szkody wyrządzone przez wymienione w pkt 6-11 gatunki ptaków: kormorana, żurawia, gęsi (gęś gęgawę, gęś zbożową, gęś krótkodziobą, gęś białoczelną, gęś tundrową, gęś małą), łabędzie (łabędzia niemego, łabędzia czarnodziobego, łabędzia krzykliwego), kruka i czapłę siwą. W art. 126 u.o.p. ma zostać uchylony ust. 2, który stanowi, że odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1, nie obejmuje utraconych korzyści. Dodawany art. 126 ust. 3a u.o.p. określa, że oględzin i szacowania szkód wyrządzonych przez ptaki wymienione w ust. 1 pkt 6-11, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Ponadto proponuje się uchylenie art. 126 ust. 6 pkt 3 lit. d u.o.p., zgodnie z którym odszkodowanie nie przysługuje za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki. Zmiana art. 126 ust. 11 u.o.p. dotyczy treści wytycznych do rozporządzenia wydawanego na podstawie tego przepisu.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, ze zm.

W art. 2-4 projektu zaproponowano zmiany w art. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych², art. 4 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego³ oraz art. 9 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁴. Zmiany te polegają na dodaniu do zadań izb rolniczych, Centrum Doradztwa Rolniczego oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa zadania polegającego na udziale w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wyrządzanych szkód, o których mowa w art. 126 ust. 1 pkt 6-11 u.o.p.

Proponowana ustawa ma wejść w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Materia, której dotyczy projekt, pozostaje poza zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt nie reguluje kwestii objętych zakresem prawa Unii Europejskiej.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
naczelnik wydziału
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

² Dz. U. z 2022 r. poz. 183.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 76.

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 294.

Warszawa, 16 czerwca 2025 r.

BEOS-WPEiM-1011/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-III.020.139.9.2025

Data wpływu 17. 06. 2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Zbigniew Ziejewski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

W art. 1 projektu proponuje się znowelizowanie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹ (dalej: „u.o.p.”). Zgodnie ze zmienianym art. 126 ust. 1 u.o.p. Skarb Państwa ma odpowiadać za szkody wyrządzone przez wymienione w pkt 6-11 gatunki ptaków: kormorana, żurawia, gęsi (gęś gęgawę, gęś zbożową, gęś krótkodziobą, gęś białoczelną, gęś tundrową, gęś małą), łabędzie (łabędzia niemego, łabędzia czarnodziobego, łabędzia krzykliwego), kruka i czapłę siwą. W art. 126 u.o.p. ma zostać uchylony ust. 2, który stanowi, że odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1, nie obejmuje utraconych korzyści. Dodawany art. 126 ust. 3a u.o.p. określa, że oględzin i szacowania szkód wyrządzonych przez ptaki wymienione w ust. 1 pkt 6-11, a także ustalania wysokości odszkodowania i jego wypłaty, dokonuje dyrektor oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Ponadto proponuje się uchylenie art. 126 ust. 6 pkt 3 lit. d u.o.p., zgodnie z którym odszkodowanie nie przysługuje za szkody wyrządzone przez wilki, niedźwiedzie lub rysie w pogłowie zwierząt gospodarskich pozostawionych, w okresie od zachodu do wschodu słońca, bez bezpośredniej opieki. Zmiana art. 126 ust. 11 u.o.p. dotyczy treści wytycznych do rozporządzenia wydawanego na podstawie tego przepisu.

W art. 2-4 projektu zaproponowano zmiany w art. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych², art. 4 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego³ oraz art. 9 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa⁴. Zmiany te polegają na dodaniu do

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, ze zm.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 183.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 76.

⁴ Dz. U. z 2025 r. poz. 294.

zadań izb rolniczych, Centrum Doradztwa Rolniczego oraz Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa zadania polegającego na udziale w dokonywaniu oględzin i potwierdzaniu wyrządzanych szkód, o których mowa w art. 126 ust. 1 pkt 6-11 u.o.p.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Tomasz Jaroszyński
naczelnik wydziału
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik
/podpisano elektronicznie/

SĄD NAJWYŻSZY

Przewodniczący Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, 16 czerwca 2025 r.

BSA III.021.28.2025

Szanowny Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 12 czerwca 2025 r., znak: SPS-III.020.139.6.2025, mając na uwadze treść art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 622), w świetle którego Sąd Najwyższy może opiniować projekty tylko takich ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych projektów ustaw w zakresie, w jakim mają one wpływ na sprawy należące do właściwości Sądu Najwyższego, w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw*.

Z poważaniem,

wz.

dr hab. Krzysztof Wiak
Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą
Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. *SPS-III.020.139.4.2025*

Data wpływu *17.06.25r.*

BSA III.021.28.2025

Uwagi do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw

Przedłożony do zaopiniowania poselski projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940; dalej: **u.o.p.**) oraz niektórych innych ustaw. Nowelizacja zmierza do rozszerzenia odpowiedzialności Skarbu Państwa na podstawie tej ustawy za szkody wyrządzone przez zwierzęta, m.in. przez objęcie jej przepisami szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki ptaków.

Wątpliwości budzi brzmienie zaproponowanego nowego tytułu rozdziału 10: „Odszkodowania za szkody od niektórych zwierząt chronionych i niektórych ptaków”. Powinien on wskazywać, że chodzi o „szkody wyrządzone przez zwierzęta” - które to sformułowanie występuje w zawartym w tym rozdziale art. 126 u.o.p. - a nie o „szkody od zwierząt”. Ponadto, proponowane sformułowanie może błędnie sugerować, że ptaki nie zaliczają się do zwierząt i że nie są chronione, podczas gdy niektóre gatunki wymienionych w proponowanym przepisie ptaków, za które ma odpowiadać Skarb Państwa, też należą do chronionych. Nie jest więc konieczne wskazanie w tytule, że chodzi o zwierzęta „chronione”, zwłaszcza, że art. 126 ust. 1 ma enumeratywnie wyliczać wszystkie gatunki zwierząt, za które Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie tej ustawy. W rezultacie tytuł tego rozdziału powinien brzmieć: „Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta”. Nie będzie to oczywiście wykluczało odpowiedzialności (różnych podmiotów) za szkody wyrządzone przez zwierzęta oparte na przepisach innych ustaw, tj. art. 431 k.c. i ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz. U. z 2025 r. poz. 539).

Należy skoordynować brzmienie proponowanych nowych punktów 6-11 artykułu 126 ust. 1 u.o.p. z brzmieniem punktów 1-5 tego przepisu. O ile w punktach 1-5 obecnie podaje się, w czym wyrządzone szkody podlegają indemnizacji, o tyle nie proponuje się żadnego doprecyzowania w tym zakresie w nowych punktach 6-11, chociaż w uzasadnieniu projektu, a także w art. 2 projektu zmieniającym ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183) i w art. 3 projektu zmieniającym ustawę z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294), wskazano, że chodzi o szkody w uprawach na gruntach rolnych i w stawach rybnych. Nie jest też jasne, dlaczego w punktach 6-11 artykułu 126 ust. 1 przy polskich nazwach gatunków ptaków mają być podane nazwy łacińskie, przy nazwach gatunków innych zwierząt, wymienionych obecnie w punktach 1-5, nazwy łacińskie nie są podane i nie proponuje się uzupełnienia w tym zakresie.

**ZWRP_dot. projektu ustawy - o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz
niektórych innych ustaw**
BIURO ZWRP

2025-06-18 15:33

Pan Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,
w odpowiedzi na pismo z dnia 12 czerwca br. w sprawie przedłożenia opinii do poselskiego projektu ustawy – **o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw**, Związek Województw RP w załączeniu przesyła uwagi otrzymane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Z poważaniem
Rafał Cieślik
radca prawny
Dyrektor Biura ZWRP

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS - III, 020.139.8.2025

Data wpływu 20.06.2025

.....
Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
Phone +48 (22) 831 14 41, 505 598 667
www.polskieregiony.pl

Informujemy, iż Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Związek Województw Rzeczypospolitej Polskiej, szczegółowe informacje dotyczące sposobu przetwarzania danych osobowych znajdują się na stronie: www.polskieregiony.pl.
Pomyśl o środowisku zanim wydrukujesz tego e-maila.

Informacja o projekcie:

Tytuł	
Projekt z dnia	

Informacje o zgłaszającym uwagi:

Urząd	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego za pośrednictwem Biura Związku Województw RP
Organizacja samorządowa	Związek Województw RP

Uwagi:

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (np. art., nr str., rozdział)	Treść uwagi (propozycja zmian)	Uzasadnienie uwagi
1.	Ochrona Przyrody Projekt ustawy	2) w art. 126 w ust. 1 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 6-11 w brzmieniu: „6) kormorana (<i>Phalacrocorax carbo</i>) - w obrębach hodowlanych ustanowionych zgodnie z przepisami ustawy o rybactwie śródlądowym; 7) żurawia (<i>Grus grus</i>) - w uprawach i płodach rolnych; 8) gęsi: gęś gęgawę (<i>Anser anser</i>), gęś zbożową (<i>Anser fabalis</i>), gęś krótkodziobą (<i>Anser brachyrhynchus</i>), gęś białoczelną (<i>Anser albifrons</i>), gęś tundrową (<i>Anser serrirostris</i>), gęś małą (<i>Anser erythropus</i>) w uprawach i płodach rolnych; 9) łabędzie: łabędzia niemego (<i>Cygnus olor</i>), łabędzia czarnodziobego (<i>Cygnus columbianus</i>), łabędzia krzykliwego (<i>Cygnus cygnus</i>); w uprawach i płodach rolnych; 10) kruka (<i>Corvus corax</i>) - w uprawach i płodach rolnych; 11) czapłę siwą (<i>Ardea cinerea</i>) - w obrębach hodowlanych ustanowionych zgodnie z przepisami ustawy o rybactwie śródlądowym.	Należy zauważyć, że tak jak w przypadku brzmienia art. 126 ust. 1 pkt 1-5 należy jednoznacznie wskazać na dobro za utratę którego odpowiada SP. Szkody w punkcie 6 oraz 11 należy powiązać z działalnością w sektorze akwakultury – Chów i hodowla organizmów wodnych w stawach rybnych, w obrębie hodowlanym nie obowiązują zakazy płoszenia tych gatunków ptaków. Szczególny rygor prawny obrębu hodowlanego znacząco ułatwi tak ograniczenie strat jak i szacowanie ich wartości - ustawowy obowiązek prowadzenia księgi stawowej. Chów i hodowla organizmów wodnych w stawach rybnych jest działalnością nadzorowaną w myśl przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W uzasadnieniu projektu są przytoczone dane dotyczące działalności rybackiej w wodach otwartych np. obwodach rybackich, nie ma natomiast, odniesienia do strat w akwakulturze – stawach rybnych. Z uwagi, iż

			jak się wydaje uprawnionym do rybactwa w wodach otwartych odszkodowanie nie będzie przysługiwać, przepisy w ustawie jak i uzasadnienie wymagają doprecyzowania. Produkcja ryb w sektorze akwakultury jest inna niż wartość połowów rybackich w śródlądowych wodach powierzchniowych.
2.			
3.			